

ואותנו הוציא משם

He Took Us Out

(1) דברים ו:כ-כה

(כ) כִּי־יִשְׁאַלְךָ בֶנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה הַעֲדַת וְהַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר עָוָה ה' אֱלֹהֵינוּ אֵתְכֶם: (כא) וְאָמַרְתָּ לְבֶנְךָ עֲבָדִים הָיִינוּ לַפְרָעָה בְּמִצְרָיִם וַיֹּצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרָיִם בְּיַד חֲזָקָה: (כב) וַיִּתֵּן ה' אוֹתוֹת וּמִפְתִּים גְּדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרָיִם בְּפָרְעָה וּבְכָל־בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ: (כג) **וְאֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן**

הביא אֶתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבוֹתֵינוּ: (כד) וַיִּצְוֵנוּ ה' לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֲקִים הָאֵלֶּה לְיָרָא אֶת־ה' אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כְּלִי־הַיָּמִים לְחֵיתָנוּ כִּהְיוּם הַזֶּה: (כה) וַעֲדָקָה תִּהְיֶה־לָנוּ כִּי־נִשְׁמָר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ:

(2) לקח טוב דברים ו:כא

כי ישאלך בנך מחר לאמר - לדורות הבאים. לאמר עתיד בנך לומר לך השיבני על דברי. מה העדות. זה אחד מדי' (דברים) שדכרה כנגדם התורה. ואמרת לבנך ואתנו הוציא משם. מיכן אמרו בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים:

(4) משנה נוסח הדפוס

רְבֵן גַּמְלִיאֵל הִיָּה אוֹמֵר, כָּל שְׁלֹא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֱלוֹ בְּפֶסַח, לֹא יֵצֵא יָדֵי חוֹבָתוֹ, וְאֵלֹ הוּן, פֶּסַח, מִצָּה, וּמְרוֹר. פֶּסַח, עַל שׁוּם שְׁפִסַּח הַמָּקוֹם עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם. מִצָּה, עַל שׁוּם שֶׁנִּגְאָלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם. מְרוֹר, עַל שׁוּם שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרָיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם.

בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיִּב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרָיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: וְהִגַּדְתָּ לְבֶנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם לְפִיכָּךְ אֲנַחְנוּ חֲזִבִין לְהוֹדוֹת, לְהִלָּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדְרֵה, לְבָרֵךְ, לְעַלֵּה, וּלְקַלֵּס, לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה, הוֹצִיאֵנוּ מֵעֲבֹדוֹת לְחָרוֹת, מִיַּגְוֹן לְשִׂמְחָה, וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאֲלָה. וְנֹאמַר לְפָנָיו, הַלְלוּיָהּ.

עד היכן הוא אומר, בית שמאי אומרים, עד אם הבנים שמחה. ובית הלל אומרים, עד חלמיש למעינינו מים. וחותם בגאולה.

רבי טרפון אומר, **אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים**, ולא היה חותם.

רבי עקיבא אומר, **בן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו', עד ברוך אתה ה' גאל ישראל.**

(3) משנה כתב יד קאופמן פסחים י'

רְבֵן גַּמְלִיאֵל אוֹ: כָּל שְׁלֹא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֱלוֹ בְּפֶסַח, לֹא יֵצֵא יָדֵי חוֹבָתוֹ: פֶּסַח, מִצָּה וּמְרוֹרִים. פֶּסַח, עַל שׁוּם שֶׁפִּסַּח הַמָּקוֹם עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם. מְרוֹרִים, עַל שׁוּם שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרָיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם. מִצָּה, עַל שׁוּם שֶׁנִּגְאָלוּ.

לפיכך אנו חייבים להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, **לגדל** למי שעשה לנו **ולאבותינו** את כל הנסים האילו, והוציאנו מעבודות לחירות, ונאמר לפניו הלויה.

עד איכן הוא או' בית שמאי אומרים: עד אם הבנים שמחה, ובית הלל, עד "חלמיש למעינינו מים". וחותם בגאולה.

ר' טרפון או': **אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצר', והגיענו הלילה הזה,** ואינו חותם.

ר' עקיבא או': **"בן יי אלהינו ואלהי אבותינו, יגיענו לרגלים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עולם, לאוכל מן הפסחים ומן הזבחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחה לרצון, ונודה לך על גאולתינו. ברוך אתה ה' גאל ישראל."**

(5) פסחים קט"ז ע"ב

אמר רבא: צריך שיאמר ואותנו הוציא משם

(6) הגדת ר' סעדיה גאון

עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא גאל המקב"ה את אבותינו ממצרים כבר אנו בנינו ובני בנינו משועבדין היינו לפרעה במצרים ולא את אבותינו בלבד גאל המקב"ה אלא אף אותנו גאל שנא' **ואותנו הוציא משם** (ר"ג אומר כל שלא אמר... אשר עבדו בהם בפרך) ובכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא משם. לפיכך...

(7) רמב"ם הלכות חו"מ – נוסח ההגדה

...אשר עבדו בהם בפרך: ובכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שלא את אבותינו בלבד גאל, אלא אותנו גאל, שנאמר "ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו. לפיכך..."

(8) רמב"ם הלכות חמץ ומצה ז:

בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משיעבוד מצרים, שנאמר ואותנו הוציא משם. ועל דבר זה ציוה בתורה וזכרת כי עבד היית, כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית:

(9) רי"ף לפי סדר תלמוד בבלי פסחים קט"ז ע"א

מצה על שום שנגאלו שנאמר ויאפו את הבצק [אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ] לפיכך אנו חייבין...

(10) נוסח ההגדה

רבו גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח, מצה, ומרור. **פסח** שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש היה קיים, על שום מה? על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים, שנאמר: **ואמרתם זבח פסח הוא ליי, אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים, ואת בתינו הוציא ויקד העם וישתחוו.**

מצה זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בעקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, וגאלם, שנאמר: **ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות, כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, וגם צדה לא עשו להם.**

מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים, שנאמר: **וימררו את חיהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך.**

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר: **והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. לא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא, אלא אף אותנו גאל עמכם, שנאמר: ואותנו הוציא משם, למען הביא אתנו, לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותנו.**

לפיכך אנחנו חייבים להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר, לברך, לעלה ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו: הוציאנו מעבדות לחרות מיוגון לשמחה, ומאכל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה. ונאמר לפניו שירה חדשה: הללויה.

הללויה הללו עבדי ה'... בצאת ישראל ממצרים... חלמיש - למעיני מים.

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, והגיענו ללילה הזה לאכל בו מצה ומרור. כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הקאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנינו עירך וששים בעבודתך. ונאכל שם מן הזבחים ומו הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון, ונודה לך שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו. ברוך אתה ה', גאל ישראל.

11 תלמוד ירושלמי כ"י ליידין משנה פרק "ערב פסחים"

